

Vladimír Antonov

Psychogenetická stadia

© V. Antonov, 1990

Přirozeným a nanejvýš chvályhodným rysem každého skutečně milujícího člověka je snaha podělit se s ostatními o svou radost a štěstí.

Ale často, když někdo s veškerou upřímnou bezprostředností začne sdělovat lidem svou radost z poznání nějaké pravdy, náhle je ohromen, že ho chápe jen málokdo, mnohé to vůbec nezajímá a někdo reaguje dokonce nepřátelsky... V čem to vězí?

Lidé jsou různí a při mírném přehánění je možno říci, že s každým je třeba mluvit zvláštním, jen jemu vlastním jazykem.

Děti a dospělí se navzájem nechápou. Nerozumějí si muži a ženy. Jsou ohromné rozdíly ve věkové a sexuální psychologii, ale většinou tomu nepřikládáme význam. Zde je příčina mnohého utrpení. Nechápu se také lidé, u nichž dominují různé čakry.

Pouze skutečně moudrý člověk je schopen pochopit jazyk každého člověka a tímto jazykem s ním hovořit.

Existuje psychotypizace podle dominance určitých čaker. Stručně se seznámíme ještě s jedním úplnějším psychotypizačním systémem. Pomůže nám lépe poznat sebe sama i jiné. Pochopení ostatních je pevným základem Lásky.

Člověk ve své ontogenezi i psychogenezi postupně prochází celou řadou vývojových stadií. Ontogenetická stadia, t.j. stadia v rámci jednoho lidského života, jsou stejná jako stadia psychického vývoje ve velkém časovém měřítku (psychogenetická stadia v řadě lidských vtělení). V konkrétním životě se obvykle osvojují snadno a rychle stadia, která již byla absolvována dříve; potom psychogenetický růst pokračuje.

Prvním ontogenetickým stadiem prochází většina lidí v prvních letech života. Je to stupeň socializace. V této době si dítě osvojuje první projev lásky k lidem.

Aby bylo toto období úspěšné, jsou nutné určité vnější podmínky, a to:

- a) dlouhodobě nepřerušovaný kontakt s matkou (nebo osobou, která ji nahrazuje) do dvou až tří let; matka je nutná především jako předmět prvotní socializace dítěte, ale ten, kdo je bude krmit, bude plnit v tomto směru druhořadou roli;
- b) dostatečný styk s vrstevníky v dalších letech;
- c) láskyplné chování k dítěti především v rodině.

Nejsou-li dodrženy tyto podmínky, dítě zcela neabsolvuje stádium socializace a později projevuje jistou míru asociálního chování.

Každý z nás pozoroval dospělé lidi, kteří se chovají k ostatním jako k nepřátelům. K neznámým lidem se obracejí bez úsměvu, a i známým s nimi

nebývá vždy příjemně. Ale oni sami trpí ještě více. Představme si, jak jim je, jestliže všichni, kdo jsou kolem nich, v nich vyvolávají strach nebo podráždění!... Právě tito nešťastníci tvoří vysoké procento zločinců a těch, kdo hledají v opileckém zapomnění záchranu z hrůzy, která je obklopuje.

Představme si, jak je pro ně nedostupné Ježíšovo nebo Krišnovo přikázání o Lásce!

Vše, co pro ně můžeme udělat dobrého, je pokusit se nasměrovat je k socializaci a použít při tom jejich úroveň chápání společenských vztahů.

Jindy některé defekty sociálního citění mohou vznikat pod vlivem asociální výchovy. Taktní, nenásilný a láskyplný vztah k těmto lidem snadno pomůže odstranit takové osobní nedostatky.

Ti, kdo úspěšně absolvovali stupeň socializace, ale dosud nepostoupili dále, tvoří velkou skupinu tzv. obyčejných lidí, kteří se nikam nederou, o nic velkého neusilují, ale jsou dobrosrdeční.

Druhé stádium vývoje člověka nazveme obdobím "oddanosti" a napodobování. V ontogenezi dítěte je to přibližně od tří let do mladšího školního věku. Dítě ještě plně závisí na rodičích a je jim oddáno. Nejzajímavější zvláštností tohoto věku je snadné osvojování návyků a chování na základě napodobování.

Dojde-li k tomu, že dítě ztratí objekt nápodoby, jeho chování se bude formovat nesprávně.

V psychogenezi to je další stadium utváření Lásky.

Mnozí lidé zůstávají na tomto stupni i v dospělosti. Jsou to především přívrženci různých náboženských a jiných společenství. Vstupují na cestu zla stejně jako na cestu dobra, podle toho, kam je vedou jejich vůdce. Působíme-li proti jejich fanatickým snahám, vyvolává to u nich jen zesílení aktivity pod heslem boje za něčí práva nebo obrany nějakých vysokých idejí. Typickým příkladem je naprosté zvrácení původní ideje pod vlivem autority vůdců v kampaních tvrdého pronásledování kacířů a jinověrců, jež periodicky rozkolísávají křesťanský svět.

Lidé tohoto psychotypu jsou schopni dobra i zla, avšak nejsou schopni existovat bez slepého přejímání názorů a chování osob, jež jsou pro ně autoritou. Pomoci jim nelze hrozbou ani varováním (hrozeb se nebojí, vždyť jsou to bojovníci za pravdu), ale taktním převedením pod jiného vůdce. Nezapomínejme, že bez vůdce nemohou žít.

Třetí stadium jsou "konkrétní znalosti". V ontogenezi dítěte je to přibližně věk od 6 — 7 let do 13 — 15 let, tj. do počátku pohlavního dozrávání (sousední stádia se mohou částečně překrývat).

Je to období získávání elementárních informací o okolním světě prostřednictvím ukládání v paměti, experimentování a tvůrčích prvků.

Mezi dospělými, kteří jsou v tomto stadiu, je mnoho dobrých pracovníků z různých oborů. Jejich zájmem je získat vědomosti. Je třeba jim poskytnout hodnotné poznání a pomáhat jim rozšiřovat rozhled. Jestliže se tito lidé dostanou v důsledku nedostatku vědomostí na špatnou cestu, je možno jim snadno pomoci tím, že se jim poskytnou chybějící konkrétní poznatky.

Čtvrté stadium je "harmonie". Děti v tomto věku začínají intenzivně hledat harmonické sociální vztahy. Bývá to platonická zamilovanost a stydlivé projevy něhy. Výrazné, bolestné vnímání disharmonie a nespravedlnosti může dovést až k pokusům o sebevraždu. V tomto období lidé také projevují první vážný zájem o umění. Nezkušení, snadno zranitelní hoši a dívky hledají soulad a lásku.

V minulém stadiu jsme pozorovali projevy aktivního rozvoje ádžni, nyní je to anáhata a višuddha. Dospělým, kteří zůstali v tomto stadiu, je vlastní jemnost vnímání a vysoká potřeba lásky (milovat a být milován), zájem o umění a často výrazná psychická zranitelnost.

Tito lidé touží po harmonii a lásce. Dejme jim jí tolik, kolik můžeme. Avšak nežádejme od nich, aby byli energičtí a moudří. To jsou vlastnosti, kterých nabudou později.

Další stadium je "síla vůle". Zde prostřednictvím vůle dochází ke zpevnění všeho, co bylo získáno dříve. Stejně jako ve všech ostatních úsecích životní cesty může dojít k odklonu od správného směru. Ale podaří-li se udržet jej, člověk se zdokonaluje ve Spravedlnosti, Harmonii a Lásce.

Pomoci těm, kdo vstoupili na cestu egoismu, můžeme tím, že jim ukážeme pravé ideály, za něž bojovat stojí zato.

Toto stadium je charakteristické pro bojovníky v nejlepší slova smyslu, lidi statečné, silné, nezištné, spravedlivé a obětavé. V tomto stadiu se aktivně rozvíjí manipulace.

Šesté stadium je "aktivní mysl". Lidé na tomto úseku životní cesty jsou zralí, se širokým rozhledem a často mají dobré organizační schopnosti (na rozdíl od lidí minulého stadia, jimž nedostatek myšlenkové šíře nedovoluje úspěšně se s takovou prací vyrovnávat). Šíře myšlení je výsledkem rozvoje sahasráry, avšak to, že člověk je energický, značí aktivitu manipulace.

Úkolem lidí tohoto psychotypu je maximálně využívat svých vysokých schopností pro blaho lidí a v plném souladu s etickými zásadami zdokonalovat své organizační schopnosti, rozšiřovat rozhled, rozvíjet své emocionální centrum. Aktivní práce v posledním bodě jim umožní přechod k následujícímu stupni.

Sedmé stadium je "Láska a Moudrost". Schopnost Lásky se postupně rozvíjí tak, že člověk přechází z jednoho stupně na druhý. O rozvinuté Lásce můžeme mluvit u lidí, kteří si úspěšně osvojili stadium harmonie. Avšak Moudrost je cílem až v posledním stadiu. Předchozí stupně nelze minout.

Láska a Moudrost umí milovat a chápat každého člověka a poskytovat mu bezchybně tu pomoc, kterou potřebuje právě v daný okamžik svého vývoje.

K tomu je zapotřebí:

- naučit se vidět problémy lidí jejich očima;
- naučit se milovat člověka takového, jaký je nyní; to je nezbytná platforma k tomu, abychom mu pomohli;
- zvyknout si zdržet se neúčinných pokusů předělat člověka naráz podle svých představ, ale pouze mu napovědět každý další krok a podporovat jej nějakou dobu na novém stupni;

- ovládat sám to, co se může žákům hodit: nelze naučit to, co sami neumíme; a mnoho dalšího.

Pravá Moudrost je nerozlučně spjata s pravou Láskou. Skutečně miluje ten, kdo se vždy dívá na svět srdcem, nejen rozumem, a nikdy, za žádných okolností neztrácí tento stav.

Moudrost tkví v tom, že člověk vidí svou nedokonalost a uvědomuje si, jak je Cesta ještě dlouhá.

Moudrost je také to, že se člověk nikdy nespokojí s tím, čeho dosáhl, a do posledního dechu se snaží učinit ještě jeden krok a další a další...

Moudrost je to, že si člověk uvědomuje svou jednotu se vším.

Moudrost je ještě v mnohém dalším...

Uvedená teorie nám poskytla dostatek inspirace k úvahám. Můžeme se zamyslet nad tím, ve kterém jsme stadiu. Začněme u prvního a čestně si odpovídejme, zda jsme je absolvovali.

Je běžné, že v některých stupních máme ještě určité dluhy. Je nutno je odstranit. Možná také, že přišel čas vstoupit do dalšího stupně, že bude vhodné zvolit si obor a začít se studiem, nebo se zabývat výchovou dětí (mateřství mimořádně silně pomáhá získávat mnoho vysokých kvalit), či si vybrat práci v oboru vhodném pro další vývoj. Někdo možná potřebuje nějaký čas pracovat na stavbě, obdělávat na venkově půdu, jiný se zase přiblíží světu umění, další poroste tím, že bude vyučovat či pracovat v administrativě.

Nehněvejme se, jestliže zjistíme, že nejsme v sedmém stadiu. Pochopíme-li zákonitosti duchovního vývoje a využijeme-li speciálních technik sebezdokonalování, budeme moci velmi rychle postupovat z jednoho stupně na druhý. Jen kdyby bylo to přání...

Tyto vědomosti nám poskytnou velmi mnoho, zvláště pokud jde o chápání lidí kolem nás. Potřebujeme je nejen proto, abychom se naučili lidi milovat, ale také proto, abychom jim lépe uměli pomáhat.

Jistě v nás již nevyvolá pochybnosti tvrzení, že lidé různých vývojových stupňů potřebují občas něco zcela protichůdného. Špatně to dopadne, začneme-li člověka na čtvrtém vývojovém stupni "vychovávat" metodami vhodnými pouze pro druhý nebo pátý stupeň, nebo budeme-li od něho vyžadovat schopnosti, které náleží stupni šestému.

Zdaleka ne každý chápe jednu velkou pravdu: všichni lidé se vyvíjejí kladně, je jen velmi málo výjimek. Někdo stačí více, někdo méně, někdo jde rychleji, jiný pomaleji. Ale každý může jít rychle. Jen kdyby bylo to přání...

Podívejme se nyní, co nutí některé lidi stále se zdokonalovat, místo aby jen pluli po proudu.

V každém stadiu jsou tyto motivy různé. Pro ty, kteří neprošli prvním stupněm, může být motivem k intenzivnímu duchovnímu růstu zoufalství: "Už takhle dál nemohu žít! Musí existovat nějaké řešení!..." Jestliže přijde pomoc ve správný okamžik, je možné začít oktávu své duchovní Cesty a dokázat velmi mnoho.

První tři "noty" této oktávy se dají projít velmi snadno. Ale abychom přešli na čtvrtý stupeň, bude zapotřebí opět velkého úsilí a vnější pomoci

(166). Na příklad silná touha po poznání vede k setkání s vhodnými knihami, lidmi, ideami...

Zvládnutí čtvrtého stupně je spojeno s intenzivním rozvojem souboru čaker emocionálního centra, především anáhaty. Lze toho dosáhnout přirozenou cestou, na příklad láskou k vlastnímu dítěti, nebo speciálními metodami urychleného vývoje, jako jsou metody našeho prvního kurzu.

Dalším kritickým bodem Cesty je přechod ze šestého stupně na sedmý. Příčinou je, že lidé, kteří jsou velmi úspěšní ve společenských vztazích, se mohou snadno ocitnout v zajetí vášní, jako je pýcha, ješitnost, hon za penězi a slávou. Pouze zoufalství, které vzniká jako výsledek poznání iluzornosti cílů našich vášní, a přání získat Harmonii a Lásku přivádějí k hledání východu ze slepé uličky. Pomoci jim můžeme tak, že je přivedeme jakoby k opakovanému rychlému průchodu stadiem harmonie, bez něhož není možné vystoupit na sedmý stupeň.

Pro někoho bude motivem k vývoji přání stát se silným fyzicky i duchovně, pro jiného snaha ještě lépe pomáhat lidem...

Neexistuje univerzální motiv a není univerzální konkrétní metoda zdokonalování pro všechny lidi. Je třeba se správně orientovat, aby naše pomoc byla úspěšná.

Preklad: L. Bělousová